

Brief uit La Courtine

Chaffees in de nacht.

Tallose oefeningen, orgelspel, landwijn en kermis

Te velde, 8 juli 1959.

HOE het komt weet ik niet, maar het is moeilijk te schrijven midden in je werk. Volledig uiteenlopende gedachten wemelen in je hoofd. Temperatuur, buitenlandse oefeningen, wacht leveren, heuvels, vechten, wijn, slingerwegen, nieuwigheid. Toen ik straks buiten kwam uit het ciesbureau met de hoge zoldering en de halve duisternis van de stenen gang, pal in het zonlicht, was de lucht zacht, maar nog star van de warmte.

Schaduw en vielen kort van de hoge dakgoten omlaag op het stof en de stenen. Toen ik de vier hoge stoeptreden afstapte, zijn me heel onbeduidende dingen opgevallen in de hitte: een scheurtje in een trailerdekzeil, wat mos dat door de regen van de afgelopen maanden aan de voet van de stoep was achtergebleven. Het gaf me allemaal een gevoel van vertrouwen: ik bedacht dat, als tussen het plaveisel en de tegels in een randje aarde dat groene fluweel kon gedijen, ook een soldatenleven misschien wel enige kans krijgt om voort te duren tussen ruïnes en loopgraven.

HOE we het gehad hebben tot nu toe?

Wel, ik moet zeggen, er worden naar hier van huis massa's krantenstukjes opgestuurd en als de kerels me die te lezen geven, glimlachen ze in de overtuiging, dat het medelijden thuis niet kolossaal genoeg kan zijn en dat er in de volgende brief van thuis wellicht 1000 nieuwe welkome francs zullen zitten. Vergeet u niet, de wijn hier is goed te drinken!

Nee, al die krantenverhalen! Verdraaid, we zijn op oefening!

De compagnie is redelijk goed gelegerd met volop stromend water, schone, hoge, koele, maar kale kamers. Al met al gerieflijker dan in het Sennelager bosbivak. Het is even vreemd en ook wel voor iedereen behelpen, zonder kasten en zo. De kerels willen, wat dat betreft, nu ze een paar Franse kampen gezien hebben, direct terug naar die (vervloekte) legerplaats Oirschot, die nu opeens een fantastisch comfort blijkt te hebben aan eetzaal, douches etc.

Twee weken...

TWEE weken zijn we al hier. Het is eigenlijk fantastisch. Toen we hier

net waren, trok iedereen het eerste weekend naar het dorp, dat weinig voorstelt. Ze hadden zware dorst en dronken de erg goedkope maar pittige landwijn als ranja. Daar sloegen er wel een paar van knock-out tegen de plavuizen, maar dat schijnt nu eenmaal bij het soldatenleven te horen.

Sornac, Aubusson, Ussel, Meymac, Puy de Chaumes, Eygurande, Puy de Gue, St.-Remy, Mont Dore, Neuvic, Les Mottes — iedereen weet het nu na veertien dagen te liggen, iedereen vindt het allemaal heel gewoon. En iedereen heeft aan elke plaats dezelfde herinneringen als ik:

In Eygurande, 'n 20 km. zuidoost van het kamp bij voorbeeld, waren we met de cie tijdens een oefening ingekwartierd bij de bevolking. De gemeentesecretaris had tevens een staminée (Café

... Toen rolde het lawaai van de chaffees naar ons toe ...

Leerzame oefeningen in fantastisch terrein

de la Mairie). Hartelijke kleine kerel met meteen een bekertje rode wijn over de tapkast. De burgemeester was de rijkste boer van het dorp-stadje. Zoiets is toch een stukje oefening, dat we elders nooit meemaken. Fantastisch! Ons hoofdkwartier was natuurlijk bij Monsieur le Secrétaire!

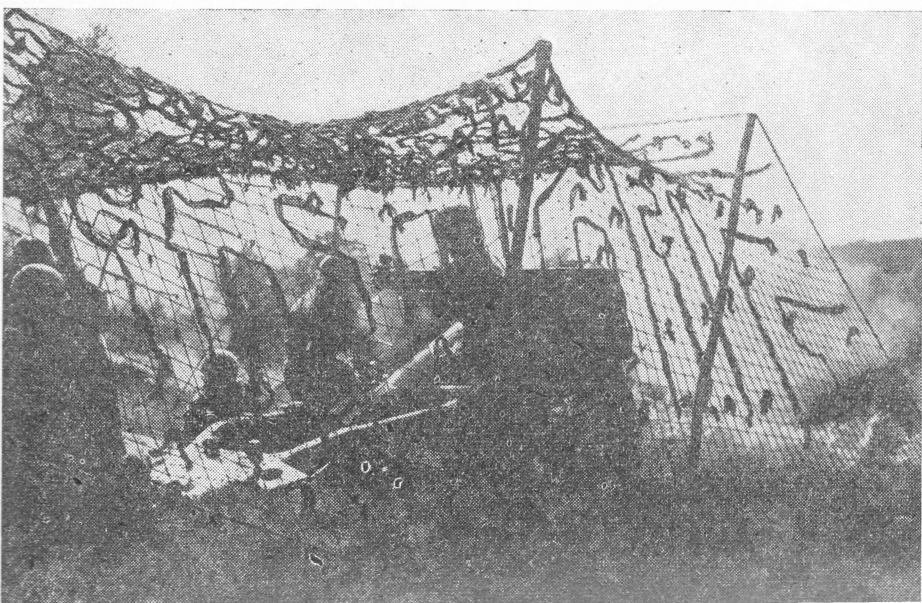
Meymac, Neuvic, Aubusson, ja, die liggen verder weg; daar gaan de kerels in de weekenden passagieren en zwemmen. Met DAF's erheen, zonder francs terug. Puy de Chaumes en Puy de Gue.

Die geven mij de scherpe herinnering aan een nacht van de gevechtsgroep-oefening: We hadden in de buurt van checkpoint 17 de in noordoostelijke richting lopende, slingerende grindweg met de cie afgesloten. De hele middag in de zon en in de smalle, halfholle weg hadden vijandelijke gevechtspatrouilles op onze voorpost en hoofdweerstand geprikt, maar ze waren telkens weer afgeslagen.

We hadden op het 400 meter rechte stuk weg vóór onze stelling en op de twee kleine velden links en rechts ervan ook zoveel vuur liggen van TLV's, zware mitrailleurs en mortieren en de rest, dat ze nooit verder kwamen dan de barricade van rotsblokken en boomstammen en het mijneveld.

En toen was het al een paar uren weer stil. Mitrailleurs waren nog bezet, twee uitkijkposten zaten nog steeds doodstil

De veldartillerie in volle actie

in een paar bomen. De rest was aan het rusten en zo kwam langzaam de avond en de spanning.

Rechts beneden in het dal vielen af en toe schoten, ver weg; en je hoorde vlakbij in het langzaam groeiende donker, iemand lawaaiërzig zijn veldfles trekken om wat te drinken, maar verder niets.

Chaffees door de linies

DE tijden van wakker-zijn waren verdeeld en om een uur of half een 's nachts wekte ik luitenant Beurskens en ging ikzelf ook even liggen vlak naast het grindpad onder de struiken, bij de anderen op mijn grondzeil. Door het eentonige geruis heen van de RC 2 die vlak naast me in de berm stond bij de kpl. Hoogenboom, dommelde ik in. Ik had tegen de luitenant gezegd: controleer nog eens of de posten weten dat om 02.00 uur het verkenningseskadron terugkomt door onze linies. En hij was daarmee bezig, toen ik de RC 2 al niet meer hoorde ruisen.

Plotseling lag ik klaar wakker. Ik hoorde ze aankomen. Het moest tegen twee uur zijn. Ik hoorde in de nacht dat de barricade geopend werd en ik lag stil onder de struiken. Even later kwam een jeep met blackout langzaam langs ons heen rijden. Ik kreeg stof in mijn ge-

zicht en hoorde de gedempte stem van de luitenant: „Pas op, daar liggen kerels!”

En toen rolde het lawaai van de chaffees naar ons toe. Ik voelde dat iedereen in de berm wakker lag. Wakker aan het echte front; het echte front waar geleefd en gestorven wordt als nergens anders. Waar men bang is en dapper als nergens anders, waar men haat en liefheeft als nergens anders.

Dreunend en malend in het stof en het grind rolden ze toen donderend langs onze grondzeiltjes. Alles in het donker. Veertig centimeter van onze voeten en onze hoofden. Hier en daar raakten ze de grondzeiltjes. Iedereen was eigenlijk bang, doodsbang, maar bleef toch kwasi onverschillig doodstil liggen... dadelijk rijden ze me kapot! De takken boven ons schuurden tegen de zijkant van de tanks.

Het was een eng gehoor, je lag al op de grond...! Deprimerend sloeg deze terugtocht van je eigen tanks je in het hart. Wat zou je schelden op ze als het werkelijkheid was! En het was weer even volle realiteit!

Toen de tanks en de halfrupsen voorbij waren en hun geluid achter ons tegen

Hoog tilde de Franse boer het rood-wit-blauw

de berg opkroop en wegstierf, bleef alleen het dikke stof hangen tussen de donkere struiken. En langzaam na vijf of tien minuten, stierf ook de ruis van de RC 2 weer weg...

Orgelspel en kermis

AN Ussel hebben we allen heel andere herinneringen.

Daar was het kermis en dus gezellig. We hadden eerst even door het kleine stadje gezworven en plotseling buiten de kerkmuur orgelspel gehoord. Ik ging naar binnen en vond de kerk donker en leeg.

Alleen de Godslamp flikkerde boven het altaar. Toch, boven achter het koor, brandde fel licht. Toen ik achterom keek zag ik drie Nederlandse soldaten zacht met elkaar pratend onder het lampje. Een van hen zat aan het orgel.

Het was sld. I Tersteeg (uit Schiedam) van het 11 Gnk. Bat. in de Wittenberg. Zijn grauwe soldatenvingers lagen op de oude afgebladderde toetsen en soldaat Adriani uit Oosterbeek stond naast hem. De beroemde orgelbouwer Aristide Cavallé Coll bleek dit romantische orgel nog gebouwd te hebben. En de organist uit Schiedam had van de abbé toestemming om erop te spelen. Een wondermooi timbre in de registers.

„Moet u eens luisteren kapitein,” zei Tersteeg, „slechts één vultootje, één pleinjeu, Fantastisch!”. Als kenner verrukt over deze ontdekking trok hij aan een knop en drukte hij op een toets. En

een ijle hoge fluit sprong tegen de gewelven. Ik zei: „Speel eens.”

Een triller-fantasie golfde door het kerkje, majestueus geluid. Het zweefde over de lege stoeltjes beneden in het kerkschip, naar het hoge kruisbeeld tegen de muur; vulde de ganse ruimte en drong in het hart.

Het mooiste orgel dat ik ooit hoorde.

Maar buiten was het kermis in Ussel. Heerlijk op het stoepje van een oud café, onder de parasol en de lichtreclame op het trottoir van een nauw vuil straatje, dronken we een glas ijskoude wijn. Langzaam, want het was een goeie.

Mooie meisjes flaneerden over de schuine straat naar het kermisplein.

„Loterie au Canard Donald” stond boven een tent, waarin talloze levende (!)

... zodat ze nooit verder kwamen dan de barricade van rotsblokken en boomstammen en het mijnenveld ...

eenden, kippen, hanen, patrijzen achter gaas duf zaten te kijken naar het passerend volk, dat misschien het goede lot kocht en daarmee des canards nabije dood bezegelde.

Ja, we zien het bij ons niet, zoiets.

Iedereen was er één dag weer eens even uit.

En Sornac? Herinneringen? Oefeningen! Talloze.

Leerzame cies-oefeningen in fantastisch terrein en allerlei onderwerpen.

Opmars, verdediging, aanval, terugtocht. Ook zeer moreel- en karaktervormend voor de jonge Nederlandse soldaat. „Ik denk as de Rus ós ziet, hij kruip wir rap achter 't gordien”, zei Heijnen op z'n Stevensweerds.

En als er aan iemand een mok gevraagd werd, omdat de scheidsrechter natuurlijk ook graag koffie wilde, zei de knaap op zijn brabant: „ja mar hais nie al te skôn, want hais al zowa den hil week op oefening!”

W E zijn weer thuis. U hebt het zeker al gehoord. De kerels zaten in La Courtine dol-brullend te zingen op de kamers, de laatste avond voor het vertrek.

„Geef mij maar Amsterdam” had het al weer gewonnen van het franse festivalliedje „Oui, oui, oui, oui, oui...”, dat drie weken lang bij de glazen wijn zo'n heerlijk lied was gebleken.

Iedereen verlangde nu alleen nog maar naar huis. En de eerste jeep, behangen met bordje-voor, bordje-achter, zwart-witte vlag, nummers op de zijskanten, nummers op de bumpers, nummers op de voorruit, reed in alle vroegte zaterdag de noordpoort uit.

De kruiddamp trok op. De terugtocht was begonnen. Vlak voor Gouzon stond een boer aan zijn tuinhek langs de hellende weg. De franse driekleur, een kwartslag gekanteld, tilde hij hoog voor zich op. De armen wijd uiteen. Een joviale afscheidsgroet namens het Franse volk. Een oud-strijder denk ik, die zijn bewondering uitte voor de Nederlandse soldaat. In een flits juichten we terug: „Vive la France”. En we zâten weer. Al rap hadden we het door: het nieuwe van zo'n tocht was er allang af. Als aan strakgespannen kabels bleven de honderden voertuigen op fameus de juiste afstand achter elkaar voortrijden. We verlangden alleen nog maar ontzettend naar huis, naar Eindhoven, en Sittard en Simpelveld.

Er riep nog iemand uit een DAF, dat hij losse flodders op de boterham had zitten, omdat de S4 de klassen door elkaar had gehaald. Maar ik schreeuwde in het voorbijgaan terug, dat dat geen naam mocht hebben en dat het een kwestie van wennen was, en het morgen tóch zondag was.

Via een kermiskoers — „Allez Kaptein, ge zoudt u er even moeten op bezinnen, wat dat 'ies, zunne, den start van ne koers en ge zoudt eefkes moeten afstoppen med'Uwe camions èh” — haalden we de Nederlandse grens.

En van daar af stonden weer de bloed-eigen gelieven met een hunkerende blik, een losse traan en een stokkend handgewuif in de berm. Ons voorbij Valkenswaard tegemoet gefietst. Half ontroerd, machteloos onbegonnen zoekend in de snel voorbij rijdende DAF's naar hunne Jan uit Waalre. Of naar hunne Ties uit Zeelst. En hem niet vindend in de vaart. En blijven steken in het gebaar van die wuivende dikke moeder-arm...

Maar allez, ja àl die jongens zijn ook feitelijk de hare. En daarom zwaait en lacht ze weer door, een witte zakdoek aan de ogen.

Weet U, ik hoopte toen, daar op de Vestdijk in Eindhoven, dat toch ook het Nederlandse volk, zoals het hier en daar op de stoepranden stond, óf doorliep zonder te kijken, zich realiseerde dat hier duizenden jonge kerels van 20 jaar terugkwamen van het front! Het front van ook hun dagelijkse vrijheid!

Ik hoop het. Want anders heeft die franse boer bij Gouzon zijn rood-wit-blauw tevergeefs omhoog getild. En dat kân niet. Zo velden wij het niet.

Nee, laten wij aannemen dat iedereen alles zo begreep, als die moeder van Janne ginds in Valkenswaard aan de wegkant!

J. Chr. M. Kn.